

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет №1

Кафедра кримінального процесу та організації досудового слідства

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**навчальної дисципліни «СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ
ДОКУМЕНТІВ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ»**

**вибіркових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

081 - Право (Поліцейські) Law (Police Officers)

**за темою: «Фіксування кримінального провадження. Процесуальні
документи слідчого у кримінальному провадженні»**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 16.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС (*протокол від 15.08.2023 № 8*).

Розробник - доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Мартовицька Олена Василівна.

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Рогальська Вікторія Вікторівна.
2. Професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Степанюк Руслан Леонтійович.

План лекції

1. Поняття та форми фіксування кримінального провадження.
2. Поняття та значення процесуальних документів.
3. Класифікація процесуальних документів, їх зміст та форма.
4. Вимоги, що ставляться до процесуальних документів слідчого органів досудового розслідування Національної поліції. України.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI.
3. Кримінальний кодекс України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
5. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
6. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 2016 року № 6 ст.55: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
7. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
8. Про захист персональних даних: Закон України від 1 жовтня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 02.06.1992 № 2135-XII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

10. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
11. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр>.
12. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
14. Про Бюро економічної безпеки: Закон України від 28.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
15. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
16. Про безоплатну правову допомогу Закон України від 2 червня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
17. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
18. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення від 30.06.2020 №298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>
19. Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text>
20. Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 20.05.2020 № 405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>
21. Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного

інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7>.

22. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС України від 07.07.2017 №575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

23. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: затв. наказом МВС України від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>

24. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затверджена Наказом МВС від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>

25. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження: затверджений ПКМУ від 19.11.2012 р. №1104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10>

Основна:

1. Кримінальний процес: підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін.; за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2019. - 584 с.

2. Кримінальний процес України: підручник : затверджено МОН України / В.М. Тertiшник. 7-ме вид., доповн. і переробл.- Київ: Правова єдність: Алерта, 2017. - 839 с.

3. Практикум з кримінального процесу України: навч. посіб. / О.В. Бишевець, В.О. Гринюк, Л.Г. Дунаєвська та ін.; за ред. М.А.

Погорецького, Н.П. Сизої; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 2-ге вид., переробл. та допов. Київ: Правова єдність: Алерта, 2018. - 230 с.

4. Барсук В.М. Стратегія і тактика захисника в кримінальному процесі : практ. посіб. / В.М. Барсук, Я.П. Зейкан. - Київ: Освіта України, 2018. - 655 с.

5. Молдаван В.В. Слідчі (розшукові) дії: навч.-практ. посібник / В.В. Молдован, А.В. Молдован. - Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. - 308 с.

6. Іваницький С.О. Зразки кримінальних процесуальних документів слідчого, прокурора, адвоката та судді (досудове провадження): наук.-практ. посіб. / С.О. Іваницький. - Київ: Центр учб. літ., 2019. - 207 с.

Додаткова:

1. Кримінальний процес: підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін.; за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2018. - 582 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні: станом на 15 берез. 2019 р. - Київ: Професіонал, 2019. - 1271 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: [станом на 15 квіт. 2018 р.] / В.М. Тertiшник. Вид. 15-те, доповн. і переробл. - Київ: Правова єдність: Алерта, 2018. - 852 с.

4. Кримінальне судочинство. Процесуальні документи: практ. коментар та зразки : станом на 1 черв. 2018 р. / упоряд.: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов, О.С. Дніпров та ін. - Київ: Центр учб. літ., 2018. - 183 с.

5. Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві / упоряд.: Р.В. Вереша. 2-ге вид., допов. і переробл.- Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. - 288 с.

6. Беднарська В.М. Судове провадження в кримінальному процесі: навч. посіб. / В.М. Беднарська; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ

ім. Е.О. Дідоренка. - Сєверодонецьк: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2019. - 168 с.

7. Право на життя в контексті кримінального провадження: практика Європейського суду з прав людини та законодавство України: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А.В. Столітній; уклад.: А.В. Столітній, С.В. Шмаленя, Я.А. Соколова-Височина та ін. - Харків: Право, 2019. - 185 с.

8. Кузубова Т. О., Юхно О. О. Тимчасовий доступ до речей і документів: теоретичні і прикладні проблеми : монографія. За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. - Харків: Панов. 2019. - 348 с. (Серія «Бібліотека слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу»). –

<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5743>.

9. Аленін Ю.П., Аркуша Л.І., Гловюк І.В., Волошина В.К., Малахова О.В., Торбас О.О. / за ред. В.К. Волошиної. Досудове розслідування: навчально-методичний посібник. 2020. 141 с.

10. Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства: навчальний посібник /І. В. Басиста, Р. І. Благута, Ю. А. Комісарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 432 с.

11. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. Посіб. / С.Є. Абламський, О.О. Юхно, Т.Г. Фоміна та ін.; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 207 с.

12. Дізнання в Національній поліції: навч. посіб. / кол. авт.: О. П. Бойко, Н. С. Бублик, В. В. Бурлака та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе; МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ; Голов. слідче упр. Нац. поліції України. Дніпро; Київ: ЛДУВС: 7БЦ, 2022. 316 с.

13. Досудове розслідування: навч. посіб. / Р.І. Благута, А.-М.Ю. Ангеленюк, Ю.В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Ю.А. Комісарчук, А.Я. Хитри; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 599 с.

14. Збірник бланків процесуальних документів для співробітників підрозділів дізнання Національної поліції України / [М. С. Цуцкірідзе, Р.М. Дударець, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: НАВС, 2021. 272 с.

15. Здійснення досудового розслідування слідчими Національної поліції: навч.-практ. посіб. / [авт колектив]. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Київ: «7БЦ». 2023. 512 с.

16. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків: ХНУВС, 2021. 300 с.

17. Кримінальний процес: підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. В.М. Федченко. 3-є вид., доп. і перероб. У 2-х ч. Ч. 1. Досудове провадження. Дніпро: ДДУВС, 2022. 544 с.

18. Кримінальний процес: підручник / [Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д.П. Письменний та ін.]; за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М.А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2021. 780 с.

19. Кримінальне провадження на підставі угод: навч.-навч. посіб. / О.В. Єні, Л.Б. Коваленко, Л.Ю. Крігер та ін.; за заг. ред. А.В. Столітнього. Вид. 3-тє, допов. та переробл. Київ: Норма права, 2020. 226 с.

20. Кримінальний процес України: досудове розслідування: навчальний посібник / О. О. Волобуєва, М. С. Городецька, Т. О. Лоскутов та ін.; за заг. ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2019. 122 с.

21. Макаров, М. А. Досудове розслідування та судове провадження щодо кримінальних проступків у питаннях і відповідях: навч. посіб. / М.А. Макаров, С.О. Заїка, О. В. Кубарєва; Нац. акад. внутр. справ. Київ: Центр учб. літ., 2022. 8 с.

22. Чернявський С. С. Зразки процесуальних документів та бланків у кримінальному провадженні (з коментарями та поясненнями). Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 350 с.

23. Абламський С.Є. Тимчасовий доступ до документів, які містять лікарську таємницю (кримінальний процесуальний аспект). Право і Безпека. 2020. № 1. С. 172–178. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/091b3d48-37c6-48fe-8fd2-1f95a910444f>.

24. Адвокат при здійсненні судового контролю в досудовому розслідуванні: навч.-практ компендіум / авт.-уклад.: І.В. Гловюк, Т.В. Лукашкіна, М.М. Стоянов, О.В. Малахова. Херсон: ВД «Гельветика», 2020. - 361 с.

25. Бучківська В.Л. Забезпечення невідкладного проведення судово-медичного обстеження особи як загальний обов'язок судді щодо захисту прав людини в аспекті статті 206 Кримінального процесуального кодексу України. Медичне право. 2020. № 1. С. 29–37.

26. Виконавче провадження: теорія та практика : монографія / [Р.Ф. Ханова, С. О. Кравцов, І. О. Ізарова та ін.] ; за заг. ред. Р. Ф. Ханової, С.О. Кравцова. Харків: Право, 2021. 672 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4410&download_id=1435.

27. Галась І.В. Тимчасове вилучення майна як захід забезпечення кримінального провадження : дис. ... канд юрид наук : 12.00.09. Київ, 2019. 193 с. URL: <http://dduvs.in.ua/naukova-diyalnist/spetsializovani-vcheni-radi/ogoloshennya-pro-zahist-disertatsij/galas/>.

28. Гарасимів О.І., Захарова О.В., Комісарчук Ю.А. Спеціальне досудове розслідування (In Absentia) у кримінальному процесі України. Juris Europensis Scientia. Науковий журнал. Випуск 5. 2022. С 39–43.

29. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 травня 2022. 80 с. DOI: <https://doi.org/10.32518/soc.legal-book-001>.

30. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 3. Електронне видання. ДніпроЛьвів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 25 серпня 2022. 78 с. URL: <https://www.academia.edu/86287571/>.

31. Денисенко, Г.В. Імунітет свідка у кримінальному провадженні (порівняльно-правова характеристика): монографія. Київ: Правова Єдність: Алерта, 2021. - 221 с.

32. Доказове право: підручник. Київ: Правова Єдність: Алерта, 2022. 447 с.

33. Досудове розслідування : навч.-метод. посіб. / [Ю. П. Аленін, Л. І. Аркуша, І. В. Гловюк, В. К. Волошина, О. В. Малахова, О. О. Торбас] ; за ред. В. К. Волошиної. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2020. 141 с. URL: <http://dSPACE.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12565/2020%20%D0%94%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%A0%D0%9F.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

34. Дрозд В. Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Гельветика, 2018. 448 с. URL: https://dSPACE.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6473/Pravove%20rehuliuvannia%20dosudovoho%20rozsliduvannia_monohrafiia_Drozd_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

35. Дрозд В.Г., Пономаренко А.В., Абламський С.Є., Фоміна Т.Г. Забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи на стадії досудового

розслідування: монографія; Держ. наук.-досл. ін.-т.; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Херсон: Гельветика. 2019. 498 с.

36. Жмудінський В. П. Закриття кримінального провадження: актуальні питання. *Право і суспільство*. 2018. № 3. Ч. 2. С. 253–258. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/3_2018/part_2/43.pdf.

37. Засади вилучення майна під час проведення слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування [Текст] : навч. посіб. / С. М. Смоков, А.В. Холостенко, Д.В. Лісніченко; Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2020. 166 с.

38. Затримання особи. Гарантії недоторканності та безпеки. Нормативно-правові акти. Роз'яснення. Судова практика. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 330 с.

39. Здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень Національною поліцією України: актуальне законодавство, судова практика та інформаційні матеріали / уклад.: М. С. Цуцкірідзе, С. В. Гайду, Р. М. Дударець та ін. Київ: 7БЦ, 2021. 682 с.

40. Іванов М.С. Захист прав учасників кримінального провадження в Конституційному Суді України: монографія. Київ: Алерта, 2021. 264 с.

41. Кримінальний процес: навч. посіб. для підгот. до складання вступ. випробування в магістратуру у форматі ЗНО. Харків: Право, 2021. 218 с.

42. Кримчук С.Г. Теоретико-правові та прикладні основи здійснення повідомлення про підозру в кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 229 с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17677/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf.

43. Мартовицька О.В., Абламський С.С., Глобенко Г.І., Чича Р.П., Бурлака І.В. Ensuring protection of the rights aggrieved person in criminal proceedings through the prism of requirements of the international law acts.

Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. Volume 25, Special Issue 1, 2020 (2020) (SCOPUS).

44. Навроцька В. Взаємодія МКС та внутрішньодержавних правоохоронних органів щодо розслідування фактів збройної агресії РФ проти України. Knowledge, Education, Law, Management. № 2 (46), 2022. С. 268–276.

45. Навроцька В.В. Особливі порядки кримінального провадження: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 169 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4266/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B8%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%28%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%29.pdf>.

46. Настанови з накладення арешту на майно в кримінальному провадженні та передання його в управління уповноваженим органам: науково-методичні рекомендації / Цуцкірідзе М.С., Жоравович Д.О., Пчеліна О.В., Пронін Ф.Є., Романюк В.В. та ін. Х.: Харківський нац. ун-т внутр. справ, 7БЦ, 2022. 152 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8d2eea05-f2fd-4974-9ffc-f5a420fccbf2/content>.

47. Організаційно-правові засади діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: монографія / В. Г. Дрозд, А. В. Пономаренко, С. Є. Абламський, Л. В. Гаврилюк та ін.; Держ. наук.-досл. ін.-т. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 352 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6467/Orhanizatsiin>

o%20pravovi%20zasady%20diialnosti%20slidchych%20pidrozdiliv%20Natsionalnoi%20politsii%20Ukrainy_monohrafiia_2020.pdf?sequence=1.

48. Пам'ятка для курсантів закладів вищої освіти МВС України з документування злочинів, пов'язаних із збройною агресією РФ проти України: [практ. посіб.] / кол. авт.-уклад.: О. А. Моргунов, О. М. Музичук, В. В. Романюк та ін.; упоряд.: В. О. Невядовський; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2023. 42 с.

49. Пчеліна О.В. Застосування практики Європейського суду з прав людини у вітчизняному кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1. С. 160–164. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.1.33>.

50. Пчеліна О.В. Право на інформацію в кримінальному провадженні у контексті міжнародно-правових стандартів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3. С. 266–271. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-3-266-271.

51. Пчеліна О., Фоміна Т. Особливості проведення огляду місця події під час досудового розслідування злочинів, пов'язаних зі збройною агресією проти України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 251–259. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-251-259.

52. Салманов О.В. Слідчі (розшукові) дії, що обмежують недоторканість житла чи іншого володіння особи: загальна характеристика та процесуальний порядок проведення : монографія / О. В. Салманов. Харків: Факт, 2021. 283 с.

53. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Незаконне позбавлення волі та катування / Пашковський М.І., Крапивін Є.О, Яворська В.В., та ін. Київ, 2023. 106 с.

54. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина: Пашковський М.І., Крапивін Є.О, Яворська В.В., та ін. Київ, 2023. 110 с.

55. Судові експертизи у кримінальному провадженні: посібник. Одеса: ВД «Гельветика», 2021. 151 с.

56. Теорія та практика кримінального процесуального доказування: навч. посіб. для підгот. до іспиту. Харків: Право, 2021. 254 с.

57. Ткачук, О.М. Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси: постатейний показчик правових позицій Верховного Суду – Великої Палати та Касаційного кримінального суду (практика 2020 року). Харків: Право, 2021. 376 с.

58. Фоміна Т.Г., Пчеліна О.В. Особливості прийняття процесуальних рішень під час досудового розслідування резонансних злочинів сексуального характеру, вчинених щодо дітей. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2023. № 2. С. 257–268. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.55>.

59. Ablamskyi, S. Ye., Romaniuk, V. V., Chycha, R. P., Ablamska, V. V. Temporary access to documents containing medical confidentiality (criminal procedural aspect). *Wiadomości Lekarskie.* 2020. tom LXXIII, nr 5. pp. 1032-1036 DOI: 10.36740/WLek202005136 (Scopus).

60. Oleksii Salmanov, Vladyslav Teremetskyi, Ihor Tataryn, Volodymyr Kovalenko, Mykola Yakovenko, Zhanna Udovenko. Phenomenon of Interference with Private Communication as the Category of Theory and Practice of Criminal Proceedings. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues.* Volume 24, Special Issue 1, 2021. pp.1-10. (Scopus).

61. Pchelina O., Sezonov V., Myrhorod-Karpova V., Zherobkina Ye. Administrative and legal mechanism of execution of decisions of the European Court of Human Rights as the basis of case law application in the judicial system of Ukraine. (2019) *Asia Life Sciences*, (2), pp. 117–134. **(Scopus)**

62. Yukhno A., Hlobenko H., Fomina T., Denysova A., Rudoi K. Problems of ensuring and implementing the rights of mentally disturbed people within criminal proceedings of Ukraine (2019) *Georgian Medical News*, (286), pp. 90-96 (Scopus).

Інформаційні ресурси вивчення дисципліни

1. Верховний Суд України. URL: <http://www.scourt.gov.ua>.
2. Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua>
4. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua>
7. Офіційний веб-сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua>
8. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>
9. Офіційний веб портал судової влади в Україні. URL: <https://court.gov.ua>
10. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme>
11. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
12. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329
13. Практика ЄСПЛ. Український аспект. URL: <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl>
14. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. URL: <http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=2>

15. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
16. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <http://nlu.org.ua>
17. Юридична бібліотека (Україна). URL: <http://pravo.biz.ua>
18. Повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева). URL: <http://www.ebk.net.ua>
19. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець». URL: <http://www.pravoznavec.com.ua>
20. Бібліотека ДДУВС. URL: <https://dduvs.in.ua/biblioteka/>.
21. Бібліотека ДонДУВС. URL: <https://dnuvs.in.ua/viddily-ta-viddilennya/zagalna-biblioteka>.
22. Бібліотека ЛьвДУВС. URL: <https://www1.lvduvs.edu.ua/elektronnyi-kataloh>.
23. Бібліотека НАВС. URL: <https://dn.naiu.kiev.ua/mod/url/view.php?id=798&lang=en>.
24. Бібліотека ОДУВС. URL: <https://oduvs.edu.ua/zagalna-biblioteka/>.
25. Бібліотека ХНУВС. URL: <http://lib.univd.edu.ua>

Текст лекції

1. Поняття та форми фіксування кримінального провадження.

З метою виконання завдань, передбачених ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України, законом встановлена належна правова процедура діяльності органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду, яка повинна відбуватися в чітко визначеному законом порядку, з дотриманням всіх передбачених законом підстав та умов, а також належним чином процесуально оформлена та зафіксована.

Створення чітко врегульованого, стійкого, юридично визначеного, суворо обов'язкового, стабільного правового режиму кримінального провадження, який відповідає завданням кримінального провадження і його засадам, є сутністю кримінальної процесуальної форми - встановленого законом порядку здійснення органами досудового розслідування, прокуратури, слідчим суддею та судом процесуальних дій, за допомогою яких вони реалізують кримінальне провадження та оформлюють їх у процесуальних актах, а також порядок діяльності учасників кримінального провадження, у тому числі тих, які захищають свої права та законні інтереси.

Кримінальна процесуальна форма обумовлює перш за все письмовий характер кримінального судочинства. Складання передбачених законом процесуальних документів є необхідною передумовою успішного кримінального провадження і є, **по-перше**, свідченням виконання вимог закону; **по-друге**, засобом фіксації дотримання процесуальної форми. Оформлення процесуальних документів та фіксація кримінального провадження не повинні розглядатися лише як технічний момент, формальність. Засоби фіксації безпосередньо пов'язані із сутністю матеріалів кримінального провадження, а обов'язкове документування всіх дій і рішень, передбачених кримінальним процесуальним законом, є однією з особливостей кримінального судочинства України.

Статтею 103 Кримінального процесуального кодексу України визначений перелік форм фіксування кримінального провадження, та,

відповідно до якої зазначено, що процесуальні дії під час кримінального провадження можуть фіксуватися:

- 1) у протоколі;
- 2) на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії;
- 3) у журналі судового засідання.

У випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом, хід і результати проведення процесуальних дій фіксуються у протоколі. Фіксування процесуальних дій під час кримінального провадження у протоколі притаманно досудовому розслідуванню і є на цьому етапі основним засобом фіксації факту проведення певної процесуальної дії, її змісту і результатів.

Протокол процесуальної дії - це письмовий акт, у якому слідчий, прокурор закріплює відомості про проведення процесуальної дії, її зміст (зокрема, зазначає послідовність дій) та наслідки (отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, у тому числі виявлені або надані речі та документи). Протокол процесуальної дії можна розглядати як спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, що містить зафіксовані за допомогою письмових знаків відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається в протоколі.

Якщо за допомогою технічних засобів фіксується допит, текст показань може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі у протоколі зазначається, що показання зафіксовані на носії інформації, який додається до нього.

Запис, здійснений за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів під час проведення слідчим, прокурором обшуку, є невід'ємним додатком до протоколу. Дії та обставини проведення обшуку, не зафіксовані у записі, не можуть бути внесені до протоколу обшуку та використані як доказ у кримінальному провадженні.

Частиною 3 статті 104 КПК визначено структуру протоколу, він складається з:

1) вступної частини, яка повинна містити відомості про місце, час проведення та назву процесуальної дії; особу, яка проводить процесуальну дію (прізвище, ім'я, по батькові, посада); всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання); інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії (матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії, які містять відомості про обставини, установлені під час проведення таких дій), умови та порядок їх використання;

2) описової частини, яка має містити відомості про послідовність дій; отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, у тому числі виявлені та/або надані речі і документи;

3) заключної частини, яка повинна містити відомості про вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації; виготовлені дублікати документів, а також копії інформації, у тому числі комп'ютерних даних та спосіб їх ідентифікації; спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу; зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Стаття 104 КПК встановлює загальні вимоги для всіх протоколів, які можуть, у свою чергу, конкретизуватися у відповідних статтях КПК, що

регламентують порядок складання і зміст протоколу певної слідчої (розшукової) або іншої процесуальної дії. Так, наприклад, у ст. 231 КПК визначені вимоги до протоколу про пред'явлення для впізнання особи, речі чи трупа. У частині 5 ст. 208 КПК йдеться про відомості, які зазначаються у протоколі про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину.

Перед підписанням протоколу учасникам процесуальної дії надається можливість ознайомитися із текстом протоколу. Зауваження і доповнення зазначаються у протоколі перед підписами, що гарантує об'єктивність викладених у ньому відомостей. Протокол повинні підписати всі учасники, які брали участь у проведенні процесуальної дії. Якщо особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою.

Якщо особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. При цьому слідчий повинен роз'яснити учаснику процесуальної дії, що підписання чи не підписання протоколу не свідчить про визнання чи невизнання ним своєї винуватості або достовірності обставин, які були виявлені, з'ясовані під час її проведення, а лише підтверджує факт ознайомлення з протоколом та, у разі незгоди з його змістом, надає можливість висловити свої зауваження, пояснення. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності - понятих.

Порушення правил складання і засвідчення протоколу слідчої (розшукової) або іншої процесуальної дії викликає сумнів у достовірності викладених у ньому відомостей і тягне за собою недопустимість використання їх у кримінальному провадженні.

Особою, яка проводила процесуальну дію, відповідно до ст. 105 КПК можуть долучатися до протоколу як додатки: 1) спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів; 2) письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії; 3) стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії; 4) фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерних даних та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу.

З метою їх надійного збереження додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків.

Обов'язок по складанню протоколу під час досудового розслідування покладається безпосередньо на слідчого або прокурора, які проводять відповідну процесуальну дію (ч. 1 ст. 106 КПК). При цьому закон зобов'язує виконати цю вимогу під час її проведення або безпосередньо після її закінчення. Отже, зволікання зі складанням протоколу може призвести до визнання його у подальшому недопустимим.

Дії щодо належного упакування речей і документів та інші дії, що мають значення для перевірки результатів процесуальної дії, також входять до складу слідчої (розшукової) дії (ч. 2 ст. 106 КПК), що обумовлено прагненням унеможливити їх пошкодження, запобігти спробам несанкціонованого доступу до них, забезпечити зберігання слідів, які на них залишилися.

Деякою мірою слідчому, прокурору спростити процедуру складання протоколу під час допиту може фіксація за допомогою технічних засобів. Так, абз. 2 ч. 2 ст. 104 КПК визначає, що в цьому випадку текст показань може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі у протоколі зазначається, що показання зафіксовані на носії інформації, який додається до нього. Але це не єдина перевага. Порівняно зі складанням протоколу процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування кримінального

провадження (аудіо-, відеозапис) дозволяє зафіксувати не лише результати, а й її перебіг і отримати більш повну інформацію, яка може стати у нагоді в процесі доказування.

До загальних вимог, які визначають допустимість застосування у кримінальному провадженні технічних засобів його фіксування, належать такі, як законність, наукова обґрунтованість, етичність, безпечність.

Застосування технічних засобів фіксації може здійснюватися самостійно особою, яка проводить процесуальну дію (слідчим, прокурором) або ж відповідно до ч. 2 ст. 71 КПК шляхом залучення для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбору зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду спеціаліста.

Відповідно до ч. 1 ст. 107 КПК рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію.

Про застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії особи, які беруть у ній участь, повідомляються слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом заздалегідь. Обов'язковим є застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії у двох випадках: 1) коли про це є клопотання учасників процесуальної дії (ч. 1 ст. 107 КПК); 2) у суді під час судового провадження (п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України, ч. 5 ст. 27 КПК). Як виняток із цього правила у ч. 4 ст. 107 КПК передбачено, що у разі неприбуття в судові засідання всіх осіб, які беруть участь у судовому провадженні, чи в разі, якщо відповідно до положень КПК судові провадження здійснюється судом за відсутності осіб, фіксування за допомогою технічних засобів кримінального провадження в суді не здійснюється.

Виконання ухвали слідчого судді, суду про проведення обшуку в обов'язковому порядку фіксується за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів.

Відповідно до п. 6 ст. 107 КПК незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, коли воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, коли сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними.

2. Поняття та значення процесуальних документів.

Складання процесуальних документів покладає на слідчого особливу відповідальність за якість цієї роботи, відповідність їх як за формою, так і за змістом відповідно до вимог чинного Кримінального процесуального законодавства України, обов'язок виконувати їх грамотно і культурно.

Виконання вимог кримінального процесуального законодавства України забезпечує дотримання кримінальної процесуальної форми.

Кримінальна процесуальна форма це встановлений законом порядок здійснення органами досудового розслідування, прокуратури і судом процесуальних дій, за допомогою яких вони розслідують і вирішують кримінальні провадження та оформлення їх в правових актах, а також порядок діяльності учасників процесу, які захищають свої права і законні інтереси.

Значення кримінальної процесуальної форми полягає в тому, що:

1. її суворе дотримання забезпечує режим законності в кримінальному процесі;
2. вона створює необхідні умови для встановлення істини в кожному провадженні;
3. забезпечує захист прав і законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві;
4. у зв'язку з її додержанням забезпечується єдиний порядок

провадження у кримінальних провадженнях.

Кримінальна процесуальна форма обумовлює письмовий характер кримінального судочинства, в тому числі й досудового розслідування. Складання, передбачених законом процесуальних документів – необхідна умова успішного провадження досудового слідства. Процесуальні документи служать: по-перше, свідченням виконання вимог закону, по-друге, є засобом фіксації дотримання процесуальної форми.

Оформлення процесуальних документів досить часто розглядається лише як технічний момент, «просто оформлювання», як непотрібне дотримання необхідних законом формальностей. Однак, це глибоко помилкові погляди. Засоби фіксації в кримінальному судочинстві й "сутність" кримінального провадження - нерозривно зв'язані між собою. Без передбачених законом процесуальних документів нема кримінального провадження, а таким чином, нема і його сутності. Обов'язкове документування всіх дій і рішень, передбачених кримінальним законом, які здійснюються в кримінальному провадженні, є однією з особливостей кримінального судочинства України.

Значення процесуальних документів, які складаються, зокрема в процесі досудового розслідування, полягає в тому, що їх складання:

1) засвідчує виконання вимог закону, дотримання процесуальної форми.

Так тільки, ознайомившись із відповідним процесуальним документом, з фактичними даними, які належним чином в ньому закріплені та рішенням, прийняття якого в ньому обґрунтоване, можна зробити висновок:

а) про встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення;

б) про належність, допустимість, достовірність і достатність отриманої інформації для прийняття певних рішень та здійснення певних дій у провадженні;

в) про виконання приписів закону (наприклад, щодо роз'яснення особам, котрі беруть участь у провадженні, їхніх прав і забезпечення можливості здійснення цих прав);

г) про наявність законних підстав для застосування заходів процесуального примусу;

г) про забезпечення учасникам кримінального судочинства їхніх прав та законних інтересів, оскільки копії основних кримінальних процесуальних документів вручаються підозрюваному з метою забезпечення його права на захист, а також права на оскарження відповідних процесуальних рішень.

Обов'язкове складання процесуальних документів при проведенні досудового розслідування є необхідним і для фіксації тих висновків, до яких приходить орган розслідування (наприклад, закінчення розслідування і складання обвинувального акту), а також і для доведення результатів своєї діяльності до відома суду та інших учасників кримінального процесу;

2) ознайомлюючись з процесуальними документами закінченого досудового розслідування, учасники процесу роблять висновки про всебічність, повноту та неупередженість розслідування, ступінь забезпечення їх прав;

3) на основі документів прокурор і суд можуть зробити висновок про неповноту розслідування, істотне порушення кримінального процесуального закону;

4) їх зміст є предметом дослідження під час судового слідства в суді першої інстанції, при перевірці судових рішень в порядку апеляційного, касаційного провадження.

Таким чином, **процесуальний документ** – це документ, який складений слідчим на підставі кримінального процесуального закону з дотриманням встановленої процесуальної форми в ході проведення слідчим дій застосування норм матеріального і процесуального права, і в яких у письмовому виді зафіксована інформація, що відбиває хід і результати розслідування по кримінальному провадженню.

3. Класифікація процесуальних документів, їх зміст та форма.

В ході досудового розслідування відповідно до кримінального процесуального законодавства складається близько 20 різних видів процесуальних документів, це: постанови, протоколи, обвинувальні акти, ухвали, вирoki, клопотання, повідомлення, заяви, доручення, вказівки, зобов'язання та ін.

Для з'ясування зв'язку кримінальних процесуальних документів між собою та виділення специфіки їх окремих груп, зважаючи на їхню сутність, правову природу, призначення тощо, вдаються до їх **класифікації**. Так, зокрема:

1) За стадіями судочинства, а також особами, які приймають процесуальні рішення або вчиняють процесуальні дії та складають відповідні процесуальні документи: на **слідчі та судові**.

2) Стосовно збирання та перевірки доказів: ті, що стосуються **провадження слідчих (розшукових) дій**, та ті, що стосуються провадження інших **процесуальних дій**.

Слідчі (розшукові) дії це передбачені чинним КПК України процесуальні дії, що здійснюються прокурором, слідчим у кримінальному провадженні, і які направлені на збирання і перевірку доказів. До них відносяться, зокрема: допити, обшуки, огляди, пред'явлення для впізнання та ін. Будь-яка слідча (розшукова) дія є процесуальною (передбаченою кримінальним процесуальним законодавством України), проте, не всяка процесуальна дія є слідчою.

Процесуальні дії можуть бути оперативно-виконавчими (документи, які фіксують їх проведення: повістки, доручення тощо), такими, що встановлюють процесуальне становище особи; такими, що забезпечують права особи (протоколи ознайомлення з матеріалами провадження, роз'яснення права мати захисника тощо).

3) За процесуальним значенням їх ділять на: ***основні та допоміжні акти.***

Основні - становлять підсумок певного етапу кримінально-процесуальної діяльності. Зазвичай, ними закінчуються стадії кримінального процесу (постанова про закриття кримінального провадження, обвинувальний акт, вирок тощо).

Допоміжні, хоча і не є підсумковими у кримінальному провадженні, але також дуже важливі, оскільки вони забезпечують законне й обґрунтоване прийняття основного рішення, дають можливість суб'єктам процесу здійснювати свої права тощо. Вони завжди передують прийняттю основного рішення та можуть бути як початковими (протокол усної заяви про злочин), так і проміжними, що складаються під час проведення досудового розслідування кримінального провадження (протокол допиту тощо).

4) За імперативністю прийняття - ***обов'язкові та факультативні акти.***

До *обов'язкових процесуальних документів* відносяться ті, які складаються в кожному кримінальному провадженні. В них містяться: а) висновки з основних питань, що виникають в ході розслідування; б) рішення про подальший рух кримінального провадження; в) про провадження слідчих (розшукових) дій; г) фіксуються і закріплюються докази. На стадіях досудового провадження, це: постанови, протоколи, обвинувальний акт.

Факультативними є ті види процесуальних документів, складання яких залежить від конкретних обставин вчиненого кримінального правопорушення, особи підозрюваного, зібраних матеріалів і не є обов'язковим у кожному кримінальному провадженні. Факультативні види процесуальних документів сприяють прийняттю слідчим правильних рішень, забезпеченню прав учасників кримінального процесу, виконанню ними процесуальних обов'язків по своєчасному і належному провадженню слідчих (розшукових) дій, збереженню речових доказів. Їх не можна розглядати як "другорядні" процесуальні документи, вони так само важливі, як і

обов'язкові, по тих кримінальних провадженнях, по яких у відповідності із законом вони повинні складатися з врахуванням конкретних обставин. До них відносяться: клопотання, зобов'язання, доручення, повідомлення, заяви, повістки, описи та ін.

5) За суб'єктним складом прийняття процесуального документа: *колегіальні та одноособові акти.*

Під час досудового розслідування рішення приймаються *одноособово особою*, слідчим, прокурором. Якщо слідство у справі ведеться групою слідчих, то і в такому разі рішення приймаються не колегіально. Кожний слідчий, в межах дорученої йому ділянки роботи, володіє процесуальною самостійністю, здійснює відповідні дії від свого імені.

Колегіальним же органом у передбачених законом випадках є суд, носієм прав і обов'язків якого є всі члени складу суду, а право прийняття рішення належить судові як колегіальному органу. На досудових стадіях провадження кримінальних правопорушень закон не передбачає можливості прийняття якихось рішень колегіальним складом суду.

6) За місцем складання: документи, що складаються в службових приміщеннях органів досудового розслідування, прокуратури, суду та документи, які складаються поза їхніми межами.

Закон зобов'язує в деяких кримінально-процесуальних документах зазначати місце їхнього складання.

7) За юридичною силою: процесуальні документи, які набрали та, які не набрали законної сили.

8) За можливістю апеляційного чи касаційного оскарження: ті, що можуть бути оскаржені, та, на які може бути внесена скарга прокурором, і ті, які не можуть бути оскаржені, та, на які не може бути внесена скарга прокурором.

9) за видами процесуальні рішення та протоколи:

а) Процесуальні рішення слідчого – це спрямований на досягнення мети кримінального судочинства правозастосовний акт, який відповідає вимогам законності та обґрунтованості й містить обов'язкові для виконання

висновки по правовим питанням, які виникають у процесі кримінального провадження.

До них відносяться: постанови, клопотання, обвинувальний акт, доручення, вказівки.

Розглянемо докладніше структуру, зміст та певні особливості процесуальних документів, складання яких є обов'язковим при провадженні досудового розслідування в кожному кримінальному провадженні.

Постанова це процесуальний документ, в якому мотивуються та формулюються рішення слідчого, прокурора прийняте під час провадження.

Відповідно до ст. 110 КПК України постанова слідчого, прокурора складається з:

- 1) вступної частини, яка повинна містити відомості про:
  - місце і час прийняття постанови;
  - прізвище, ім'я, по батькові, посаду особи, яка прийняла постанову;
- 2) мотивувальної частини, яка повинна містити відомості про:
  - зміст обставин, які є підставами для прийняття постанови;
  - мотиви прийняття постанови, їх обґрунтування та посилення на положення цього Кодексу;
- 3) резолютивної частини, яка повинна містити відомості про:
  - зміст прийнятого процесуального рішення;
  - місце та час (строки) його виконання;
  - особу, якій належить виконати постанову;
  - можливість та порядок оскарження постанови.

Постанова слідчого, прокурора виготовляється на офіційному бланку та підписується службовою особою, яка прийняла відповідне процесуальне рішення.

Постанова слідчого, прокурора, прийнята в межах компетенції згідно із законом, є обов'язковою для виконання фізичними та юридичними особами, прав, свобод чи інтересів яких вона стосується.

Протокол - це процесуальний документ, в якому закріплюються відомості про проведення слідчих (розшукових), судових та інших процесуальних дій, про їхній зміст і наслідки.

Протокол складається з:

- 1) вступної частини, яка повинна містити відомості про:
  - місце, час проведення та назву процесуальної дії;
  - особу, яка проводить процесуальну дію (прізвище, ім'я, по батькові, посада);
  - всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання);
  - інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання;
- 2) описової частини, яка повинна містити відомості про:
  - послідовність дій;
  - отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи;
- 3) заключної частини, яка повинна містити відомості про:
  - вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації;
  - спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу;
  - зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Перед підписанням протоколу учасникам процесуальної дії надається можливість ознайомитися із текстом протоколу.

Зауваження і доповнення зазначаються у протоколі перед підписами. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у проведенні процесуальної дії. Якщо особа через фізичні вади або з інших причин не

може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою.

Якщо особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності - понятих.

Особою, яка проводила процесуальну дію, до протоколу долучаються додатки.

Додатками до протоколу можуть бути:

- 1) спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів;
- 2) письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії;
- 3) стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії;
- 4) фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу.

Додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків.

Обвинувальний акт - це процесуальний документ про закінчення досудового розслідування.

Обвинувальний акт складається слідчим, після чого затверджується прокурором. Обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим.

Обвинувальний акт має містити такі відомості:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 3) анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 4) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора;
- 5) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення;
- 6) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;
- 7) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- 8) підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, які прокурор вважає встановленими;
- 9) розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування);
- 10) дату та місце його складення та затвердження.

Обвинувальний акт підписується слідчим та прокурором, який його затвердив, або лише прокурором, якщо він склав його самостійно.

До обвинувального акта додається:

- 1) реєстр матеріалів досудового розслідування;
- 2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування;
- 3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування;

4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного;

5) довідка про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження, у якій зазначаються: найменування юридичної особи, її юридична адреса, розрахунковий рахунок, ідентифікаційний код, дата і місце державної реєстрації.

Надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється.

Обвинувальний акт може скласти самостійно прокурор, якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим. Із вимог ч. 2 ст. 291 випливає, що обвинувальний акт повинен обов'язково містити відомості, які передбачені пп. 1-9 цієї частини вказаної статті.

Обвинувальний акт підписує слідчий та прокурор, який його затвердив. Прокурор підписує одноособово, якщо він склав його самостійно. Частина 4 ст. 291 КПК містить категоричну вимогу про те, що надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється.

4. Вимоги, що ставляться до процесуальних документів слідчого органів досудового розслідування Національної поліції України.

В кримінально-процесуальному законі не сформульовані *загальні вимоги*, яким повинен відповідати будь-який процесуальний документ, що складається в ході досудового розслідування. Закон містить вказівки на реквізити лише деяких з них. В більшості ж випадків в законі приводяться тільки назви процесуальних документів. Однак всі процесуальні документи, незалежно від повноти регламентації в кримінально-процесуальному законі, повинні відповідати певним загальним вимогам, оскільки вони фіксують процесуальні дії, що вчиняються в передбаченій

законом процесуальній формі. Серед таких загальних вимог важливо назвати наступні:

1) відповідність процесуального документа тому закону, яким передбачено його складання, як по назві та формі, так і по змісту. В тих випадках, коли в законі названі реквізити процесуального документа, їх включення в документ, що складається є обов'язковим. Відповідність процесуального документа закону передбачає також посилання на правові норми, які передбачають складання даного документа;

2) відповідність процесуального документа за своїм змістом фактичним обставинам, встановленим матеріалами провадження. Це означає, що обставини, які відомі у справі та які мають відношення до питання, що вирішується даним документом, повинні отримати в ньому відображення. За наявності протиріч в матеріалах провадження потрібно вказувати в документі, чому одні обставини прийняті, а інші - відкинуті. Необхідність складання процесуального документа повинна впливати з матеріалів провадження;

3) своєчасність – постанова потрібна бути винесена у відповідності з термінами, встановленими в КПК України.

4) логічність, стислість і ясність процесуального документа. В документі всі питання викладаються послідовно, з тим, щоб кожне нове положення впливало з попереднього або було логічно зв'язано з ним, щоб не зустрічалися протиріччя і висновки, які не впливають з тексту документа. В ньому не повинно бути зайвих слів, не потрібних словосполучень; чіткість тексту та однозначність судження забезпечують однаковість розуміння змісту документа;

2) грамотність і культура оформлення процесуального документа. Документ важливо написати грамотно не тільки в загальноприйнятому смислі, з дотриманням правил орфографії та синтаксису, але і юридично грамотно, тобто у відповідності із сучасним рівнем правових знань. Недопустимо вживання таких висловлювань, як «карна справа», «проходить

по справі», «визнавальні докази», «покази свідка», «здирництво», «зводина віч-на-віч» та ін., не загальноприйнятих скорочень слів (наприклад, замість "огляд місця події" - "огляд м/п"). З грамотністю документа зв'язана й культура його оформлення. Ця якість документа визначається також тим, наскільки розбірливо й акуратно він написаний, наскільки правильно і гарно розташований текст.

Характерним для процесуальних документів слідчого є їхня мовна специфіка, обумовлена офіційно-діловим стилем викладу.

Офіційно-діловий стиль відрізняють такі мовні особливості:

- переваження книжково-письмової і нейтральної лексики;
- неприпустимість вжитку просторічних, жаргонних слів, слів із зменшувальними і збільшувальними суфіксами, вигуків і риторичних питань;
- часте використання дієслівних іменників, дієслів й оборотів із жалісним значенням;
- і навпаки широкий ужиток юридичної термінології і використання стандартних мовних оборотів;
- суворий порядок слів у пропозиції, кількісна перевага складних пропозицій над простими;
- широкий ужиток прислівникових і дієприкметникових оборотів, що надають промові лаконізм і динамічність.

Використовуючи зазначені мовні і стилістичні прийоми, слідчий повинен прагнути того, щоб процесуальні документи, які він складає, чітко, ясно і переконливо відбивали отримані в ході розслідування результати й обґрунтовували висновки.